

Sbírka soudních rozhodnutí

STANOVISKO GENERÁLNÍ ADVOKÁTKY
TAMARY ČAPETA
přednesené dne 13. ledna 2022¹

Spojené věci C-415/20, C-419/20 a C-427/20

**Gräfendorfer Geflügel- und Tiefkühlfeinkost Produktions GmbH (C-415/20)
F. Reyher Nchfg. GmbH & Co. KG vertr. d. d. Komplementärin Verwaltungsgesellschaft
F. Reyher Nchfg. mbH (C-419/20)**

proti

Hauptzollamt Hamburg (C-415/20 a C-419/20)

a

Flexi Montagetechnik GmbH & Co. KG

proti

Hauptzollamt Kiel (C-427/20)

[žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce podané Finanzgericht Hamburg (Finanční soud, Hamburg, Německo)]

„Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce – Vrácení částek vybraných členským státem v rozporu s unijním právem – Platba úroků – Celní unie – Článek 241 nařízení (EHS) č. 2913/92 (celní kodex Společenství) – Článek 116 odst. 6 nařízení (EU) č. 952/2013 (celní kodex Unie) – Omezení platby úroků v případě vrácení cla – Zásada efektivity – Vnitrostátní opatření upravující platbu úroků od okamžiku zahájení soudních řízení“

I. Úvod

1. Tyto tři žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce předložené Finanzgericht Hamburg (Finanční soud, Hamburg, Německo) se týkají výkladu unijního práva, pokud jde o nárok osob na výplatu úroků stanovený v judikatuře Soudního dvora jako nápravné opatření vyplývající z unijního práva. Tyto tři žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce se vztahují ke třem různým situacím, které se týkají nároků na výplatu úroků z částek neoprávněně vybraných v rozporu s unijním právem v souvislosti zaprvé s opožděnou platbou vývozních náhrad pro zemědělské produkty a vrácením peněžitých sankcí neoprávněně uložených ve spojitosti s těmito náhradami, zadruhé s vrácením antidumpingových cel a zatřetí s vrácením dovozního cla.

¹ – Původní jazyk: angličtina.

2. Otázky položené v projednávaných věcech poskytují Soudnímu dvoru příležitost vysvětlit a rozvinout svou judikaturu týkající se nároku na výplatu úroků, a zejména příležitost zabývat se otázkou, v jakých situacích, v nichž dochází k porušení unijního práva, takový nárok vyplývá z unijního práva. Kromě toho je Soudní dvůr vyzván k tomu, aby objasnil podmínky, za nichž může být nárok na výplatu úroků omezen, a to jak unijním, tak vnitrostátním právem.

II. Právní rámec

A. Unijní právo

3. Nařízení Rady (EHS) č. 2913/92 ze dne 12. října 1992, kterým se vydává celní kodex Společenství², bylo zrušeno a nahrazeno nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 450/2008 ze dne 23. dubna 2008, kterým se stanoví celní kodex Společenství (Modernizovaný celní kodex)³, jež bylo zrušeno a nahrazeno nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 952/2013 ze dne 9. října 2013, kterým se stanoví celní kodex Unie⁴.

4. Článek 241 odst. 1 celního kodexu Společenství stanovil:

„Pokud celní orgány vrátí dovozní nebo vývozní clo nebo úvěrový úrok či úrok z prodlení vybraný při zaplacení cla, nejsou povinny platit úroky. Úrok však musí být zaplacen, jestliže

- rozhodnutí o vyhovění žádosti o vrácení cla nebylo vykonáno do tří měsíců od jeho přijetí,
- tak stanoví vnitrostátní předpisy.

[...]“

5. V článku 116 odst. 6 celního kodexu Unie se uvádí:

„Pokud celní orgány clo vrátí, nejsou povinny platit úrok.

Úrok však musí být zaplacen, jestliže rozhodnutí o vrácení cla nebylo provedeno do tří měsíců ode dne přijetí tohoto rozhodnutí, s výjimkou případů, kdy nedodržení lhůty bylo mimo kontrolu celních orgánů.

V takových případech se úrok platí od data uplynutí tříměsíční lhůty do doby, než je clo vráceno. Úroková sazba se stanoví v souladu s článkem 112.“

B. Německé právo

6. Podle předkládajícího soudu je relevantním německým právem Abgabenordnung (daňový řád) (BGBl. 2002 I, s. 3866), ve znění rozhodném pro spory v původním řízení (dále jen „AO“).

² – Úř. věst. 1992, L 302, s. 1; Zvl. vyd. 02/04, s. 307 (dále jen „celní kodex Společenství“).

³ – Úř. věst. 2008, L 145, s. 1.

⁴ – Úř. věst. 2013, L 269, s. 1 a oprava Úř. věst. 2013, L 287, s. 90 (dále jen „celní kodex Unie“). Podle jeho článků 287 a 288 vstoupil tento kodex v platnost dne 30. října 2013 a s výjimkou určitých ustanovení (mezi nimiž není zahrnut článek 116) se použije od 1. května 2016.

7. Ustanovení § 3 AO stanoví:

„[...]

(3) Dovození a vývozní clo podle čl. 5 bodů 20 a 21 [celního kodexu Unie] jsou daněmi ve smyslu tohoto zákona. [...]

(4) ‚Vedlejšími daňovými plněními‘ jsou [...] úroky podle § 233 až 237[...] [a] úroky z dovozního a vývozního cla podle čl. 5 bodů 20 a 21 celního kodexu Unie [...]

[...]“

8. Ustanovení § 233 AO stanoví:

„Nároky z titulu daňových závazkových vztahů (§ 37) se úročí pouze tehdy, stanoví-li tak zákon. [...]“

9. Ustanovení § 236 AO stanoví:

„(1) Pokud se stanovená daň pravomocným soudním rozhodnutím nebo na základě takového rozhodnutí sníží nebo je přiznáno vrácení daně, úročí se částka, jež má být vrácena, s výhradou odstavce 3 ode dne započetí soudního řízení do dne vyplacení. [...]

[...]“

10. Kromě toho je ve věci C-415/20 relevantním právním předpisem i Gesetz zur Durchführung der gemeinsamen Marktorganisationen und der Direktzahlungen (zákon, kterým se provádí společné organizace trhu a přímých plateb) (BGB1. 2017 I, s. 3746), ve znění rozhodném pro spory v původním řízení (dále jen „MOG“).

11. Ustanovení § 14 MOG stanoví:

„1. Splatné částky z titulu vrácení dávky nebo porušení jiné povinnosti se úročí základní úrokovou sazbou zvýšenou o pět procentních bodů ode dne jejich splatnosti. Každé včas nezaplacené clo se úročí základní sazbou zvýšenou o pět procentních bodů ode dne jeho splatnosti. První a druhá věta se použijí s výhradou ustanovení a aktů uvedených v odst. 1 bodě 2.

2. Částky splatné v souvislosti s dávkou nebo intervencí se úročí ode dne, kdy byla věc předložena soudu v souladu s § 236, 238 a 239 AO. Z jiných důvodů povinnost zaplatit úroky nevzniká.“

III. Skutkový stav, původní řízení a předběžné otázky

A. Věc C-415/20

12. Podle předkládacího rozhodnutí je německá společnost Gräfendorfer Geflügel- und Tiefkühlfeinkost Produktions GmbH (dále jen „společnost Gräfendorfer“) společností, která vyvážejí jatečně upravená těla drůbeže do třetích zemí.

13. V období od ledna do června 2012 odmítl Hauptzollamt Hamburg (Hlavní celní úřad, Hamburk, Německo) vyplatit společnosti Gräfendorfer vývozní náhrady z důvodu, že jatečně upravená těla drůbeže neměla obvyklou obchodní jakost, neboť nebyla beze zbytku oškubaná nebo obsahovala příliš mnoho vnitřností (drobů). Na základě příslušných předpisů unijního práva⁵ uložil Hlavní celní úřad v Hamburku společnosti Gräfendorfer rovněž sankce, protože společnost Gräfendorfer požádala o vyšší vývozní náhradu, než na jakou měla nárok.

14. Poté v rámci žalob podaných jinými osobami než společností Gräfendorfer⁶ rozhodl Finanzgericht Hamburg (Finanční soud v Hamburku) na základě rozsudku Soudního dvora ze dne 24. listopadu 2011, Gebr. Stolle⁷, že existence malého množství peří není překážkou pro poskytnutí vývozní náhrady a že jsou přípustné až čtyři vnitřnosti. Hlavní celní úřad v Hamburku proto vyhověl správní stížnosti podané společností Gräfendorfer, poskytl jí požadované vývozní náhrady a vrátil jí vyměřené sankce.

15. Dopisem ze dne 16. dubna 2015 společnost Gräfendorfer předložila Hlavnímu celnímu úřadu v Hamburku žádost o vyplacení úroků z prodlení v souvislosti s platbou vývozních náhrad a z vrácených sankcí. Hlavní celní úřad v Hamburku tuto žádost zamítl rozhodnutím ze dne 22. července 2015. Rozhodnutím ze dne 18. dubna 2018 rovněž zamítl správní stížnost podanou společností Gräfendorfer proti jeho rozhodnutí ze dne 22. července 2015.

16. Dne 23. května 2018 společnost Gräfendorfer napadla toto zamítavé rozhodnutí žalobou podanou k předkládajícímu soudu. Na podporu své žaloby se dovolává unijního práva a nároku na výplatu úroků vyplývajícího z judikatury Soudního dvora. Hlavní celní úřad v Hamburku mimo jiné tvrdí, že jeho tehdejší odmítnutí poskytnout vývozní náhrady nebylo v rozporu s unijním právem, nýbrž v souladu s platnými unijními právními předpisy a vnitrostátní judikaturou; nárok společnosti Gräfendorfer na poskytnutí vývozních náhrad vznikl teprve v důsledku vydání rozsudku Soudního dvora a následných rozhodnutí předkládajícího soudu a za této situace nemůže společnost Gräfendorfer požadovat úroky z opravené částky. Hlavní celní úřad v Hamburku se v tomto ohledu odvolal na rozsudek Soudního dvora ze dne 18. ledna 2017, Wortmann⁸.

17. Předkládající soud uvádí, že neexistuje žádné ustanovení unijního nebo vnitrostátního práva použitelné na spor v původním řízení, které by umožňovalo vyhovět nárokům společnosti Gräfendorfer na úroky z prodlení v souvislosti s platbou vývozních náhrad nebo z vrácených sankcí. Výsledek sporu proto závisí na tom, zda se tyto nároky mohou opírat o nárok na výplatu úroků podle unijního práva, jak je uvedeno v judikatuře Soudního dvora.

⁵ – Nařízení Komise (ES) č. 800/1999 ze dne 15. dubna 1999, kterým se stanoví společná prováděcí pravidla k režimu vývozních náhrad pro zemědělské produkty, (Úř. věst. 1999, L 102, s. 11; Zvl. vyd. 03/25, s. 129). Toto nařízení bylo zrušeno a nahrazeno nařízením Komise (ES) č. 612/2009 ze dne 7. července 2009, kterým se stanoví společná prováděcí pravidla k režimu vývozních náhrad pro zemědělské produkty (Úř. věst. 2009, L 186, s. 1).

⁶ – Předkládající soud v tomto ohledu zmiňuje rozsudky Finanzgericht Hamburg (Finanční soud v Hamburku) ze dne 18. února 2014, 4 K 18/12 a 4 K 264/11.

⁷ – C-323/10 až C-326/10, EU:C:2011:774. Tato věc se týkala výkladu podpoložek 0207 12 10 a 0207 12 90 přílohy I nařízení Komise (EHS) č. 3846/87 ze dne 17. prosince 1987, kterým se zavádí nomenklatura zemědělských produktů pro vývozní náhrady (Úř. věst. 1987, L 366, s. 1; Zvl. vyd. 03/07, s. 325).

⁸ – C-365/15, EU:C:2017:19 (dále jen „rozsudek Wortmann“).

18. Vzhledem k tomu, že nebylo jisté, zda nárok na výplatu úroků založený na unijním právu vzniká v situaci, kdy došlo k porušení unijního práva, jako je tomu v projednávané věci, rozhodl se Finanzgericht Hamburg (Finanční soud v Hamburku) přerušit původní řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

- „(1) Platí povinnost vrátit poplatky vybrané v rozporu s unijním právem včetně úroků, kterou členským státům stanoví unijní právo, i v případech, kdy důvodem jejich vrácení není rozpor jejich právního základu s unijním právem konstatovaný Soudním dvorem Evropské unie, nýbrž výklad (pod)položky kombinované nomenklatury provedený Soudním dvorem?
- (2) Lze zásady unijně právního nároku na úroky, který založil Soudní dvůr Evropské unie, přenést i na vyplacení vývozních náhrad, které orgán členského státu odmítl v rozporu s unijním právem vyplatit?“

B. Věc C-419/20

19. Podle předkládacího rozhodnutí je F. Reyher Nchfg. GmbH & Co. KG (dále jen „společnost Reyher“) německá společnost, která v průběhu let 2010 a 2011 dovážela do EU spojovací prostředky od indonéské společnosti, která je dceřinou společností společnosti usazené v Číně.

20. Hlavní celní úřad v Hamburku měl za to, že tyto spojovací prostředky pocházejí z Číny a při dovozu do EU by měly podléhat antidumpingovému clu stanovenému v nařízení č. 91/2009⁹. V roce 2013 proto Hlavní celní úřad v Hamburku vydal několik rozhodnutí, kterými uložil společnosti Reyher antidumpingové clo, které tato zaplatila. Společnost Reyher poté podala žalobu proti uložení tohoto cla k Finanzgericht Hamburg (Finanční soud v Hamburku).

21. Rozsudkem ze dne 3. dubna 2019, který se stal konečným, Finanzgericht Hamburg (Finanční soud v Hamburku) vyhověl žalobě společnosti Reyher, a antidumpingové clo, které bylo uvedené společnosti uloženo, zrušil z důvodu, že Hlavní celní úřad v Hamburku neprokázal, že by spojovací prostředky dovezené do EU společností Reyher pocházely z Číny.

22. Hlavní celní úřad v Hamburku vrátil v květnu 2019 společnosti Reyher antidumpingové clo, které zaplatila. Odmítl nicméně její žádost o vyplacení úroků z tohoto cla a poté zamítl správní stížnost, kterou podala společnost Reyher proti tomuto odmítnutí.

23. Dne 10. února 2020 podala společnost Reyher proti tomuto odmítnutí žalobu k předkládajícímu soudu. Přestože mezi účastníky řízení panuje spor o to, zda je platba úroků vyloučena na základě čl. 116 odst. 6 celního kodexu Unie, předkládající soud má za to, že na skutkové okolnosti projednávané věci není použitelný tento kodex, ale dřívější celní kodex Společenství. Podle článku 241 celního kodexu Společenství je třeba úrok zaplatit, pokud tak stanoví vnitrostátní právo. Předkládající soud se proto domnívá, že společnost Reyher by na základě § 236 odst. 1 AO mohla požadovat úroky od okamžiku zahájení soudního řízení. Tento soud se však táže, zda má společnost Reyher nárok na úroky za období od zaplacení neoprávněného antidumpingového cla do započetí soudního řízení.

⁹ – Nařízení Rady (ES) č. 91/2009 ze dne 26. ledna 2009 o uložení konečného antidumpingového cla na dovoz některých spojovacích prostředků ze železa nebo oceli pocházejících z Čínské lidové republiky (Úř. věst. 2009, L 29, s. 1). Toto nařízení bylo zrušeno prováděcím nařízením Komise (EU) 2016/278 ze dne 26. února 2016 o zrušení konečného antidumpingového cla uloženého na dovoz některých spojovacích prostředků ze železa nebo oceli pocházejících z Čínské lidové republiky, rozšířeného na dovoz některých spojovacích prostředků ze železa nebo oceli zasílaných z Malajsie bez ohledu na to, zda je u nich deklarován původ z Malajsie (Úř. věst. 2016, L 52, s. 24).

24. Jelikož si Finanzgericht Hamburg (Finanční soud v Hamburku) není jistý, zda se společnost Reyher může dovolávat nároku na výplatu úroků, který v souladu s judikaturou Soudního dvora vyplývá z unijního práva, pokud jde o úroky, které nemůže požadovat na základě vnitrostátního práva, rozhodl se přerušit původní řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžnou otázku:

„Jedná se o porušení unijního práva jakožto podmínku nároku na úroky plynoucího z unijního práva, kterou stanovil Soudní dvůr Evropské unie, i tehdy, když orgán členského státu stanoví clo na základě unijního práva, avšak následně vnitrostátní soud konstatuje, že nejsou splněny skutkové podmínky pro jeho výběr?“

C. Věc C-427/20

25. Podle předkládacího rozhodnutí je Flexi Montagetechnik GmbH & Co. KG (dále jen „společnost Flexi Montagetechnik“) německá společnost, která do EU dovážela tzv. hákové svorky používané k výrobě psích vodítek.

26. Hauptzollamt Kiel (Hlavní celní úřad v Kielu, Německo) dospěl po kontrole na místě k závěru, že tyto hákové svorky by neměly spadat do čísla 8308 kombinované nomenklatury (dále jen „KN“) s celní sazbou 2,7 %, jak prohlásila společnost Flexi Montagetechnik, ale do čísla 7907 KN s celní sazbou 5 %, a tudíž podléhají vyššímu dovoznímu clu, než je clo, které zaplatila společnost Flexi Montagetechnik. Dvěma celními výměry Hlavní celní úřad v Kielu dodatečně vyměřil dovozní clo, které společnost Flexi Montagetechnik zaplatila v březnu 2014. Následně, v září 2014, podala společnost Flexi Montagetechnik proti těmto výměrům žalobu k soudu.

27. Rozsudkem ze dne 20. června 2017 Bundesfinanzhof (Spolkový finanční soud, Německo) tyto celní výměry zrušil z důvodu, že dodatečný výběr dovozního cla byl protiprávní, jelikož hákové svorky měly být zařazeny do čísla 8308 KN, jak učinila společnost Flexi Montagetechnik.

28. V říjnu 2017 Hlavní celní úřad v Kielu vrátil společnosti Flexi Montagetechnik dovozní clo, které zaplatila. Odmítl nicméně zaplatit úroky z tohoto cla za období od jeho zaplacení do jeho vrácení a poté zamítl správní stížnost, kterou proti tomuto odmítnutí podala společnost Flexi Montagetechnik.

29. Společnost Flexi Montagetechnik podala proti tomuto odmítnutí žalobu k předkládajícímu soudu. V průběhu řízení jí Hlavní celní úřad v Kielu přiznal úroky za období od podání žaloby proti dodatečným celním výměrům (září 2014) do vrácení dovozního cla (říjen 2017). Účastníci řízení se však dále neshodují v tom, zda společnost Flexi Montagetechnik může požadovat úroky rovněž za období od zaplacení protiprávně požadovaného dovozního cla (březen 2014) do podání žaloby proti dodatečným celním výměrům (září 2014).

30. Jelikož si Finanzgericht Hamburg (Finanční soud v Hamburku) není jistý, zda se společnost Flexi Montagetechnik může dovolávat nároku na výplatu úroků, který v souladu s judikaturou Soudního dvora vyplývá z unijního práva, pokud jde o úroky, které nemůže požadovat na základě vnitrostátního práva, rozhodl se přerušit původní řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžnou otázku:

„Jedná se o porušení unijního práva jakožto podmínku nároku na úroky plynoucího z unijního práva, který stanovil Soudní dvůr Evropské unie, i tehdy, jestliže orgán členského státu stanoví clo v rozporu s platnými ustanoveními unijního práva a vnitrostátní soud konstatuje porušení tohoto práva?“

IV. Řízení před Soudním dvorem

31. Rozhodnutím ze dne 9. října 2020 předseda Soudního dvora rozhodl o spojení věcí C-415/20, C-419/20 a C-427/20 pro účely písemné i ústní části řízení, jakož i pro účely rozsudku.

32. Písemná vyjádření předložily Soudnímu dvoru společnosti Gräfendorfer, Reyher a Flexi Montagetechnik, nizozemská vláda a Evropská komise. Tyto účastnice řízení rovněž odpověděly na písemné otázky, které jim Soudní dvůr položil na základě čl. 62 odst. 1 jednacího řádu.

V. Analýza

33. Prostřednictvím předběžných otázek předkládající soud zamýšlí získat vodítko k několika otázkám týkajícím se nároku na výplatu úroků, který vyplývá z unijního práva, jak je stanoven v judikatuře Soudního dvora.

34. Předkládající soud nezpochybňuje, že nárok na výplatu úroků vyplývá z unijního práva, není si však jist, zda takový nárok vzniká v různých situacích, v nichž dochází k porušení unijního práva, s nímž je konfrontován.

35. Podstatou první otázky, která je základem všech tří věcí, je, zda vznik nároku na výplatu úroků podle unijního práva závisí na tom, jakým způsobem k porušení unijního práva došlo. Kromě toho nepřímou vyvstává otázka, zda záleží na tom, že porušení unijního práva bylo konstatováno vnitrostátními soudy, a nikoli Soudním dvorem.

36. Podstatou druhé otázky, která je základem těchto věcí, je, zda a za jakých podmínek může být omezen nárok na výplatu úroků, který vyplývá z unijního práva. Věci C-419/20 a C-427/20 vyvolávají otázku použitelnosti omezení na nárok na výplatu úroků předpokládaný unijními celními předpisy, zatímco všechny tři věci vyvolávají otázku možnosti omezení tohoto nároku na základě vnitrostátního práva.

37. Za účelem zodpovězení těchto otázek se nejprve budu zabývat nárokem na výplatu úroků, jak je stanoven v judikatuře Soudního dvora týkající se vrácení částek zaplacených v rozporu s unijním právem (oddíl A). Dále přezkoumám, zda vznik nároku na výplatu úroků podle unijního práva závisí na tom, jakým způsobem k porušení unijního práva došlo (oddíl B.1), a poté prověřím, zda záleží na tom, jestli porušení unijního práva bylo konstatováno vnitrostátními soudy, nebo Soudním dvorem (oddíl B.2). Nakonec se budu zabývat možným odůvodněním omezení nároku na výplatu úroků, a to jak podle unijního (oddíl C.1), tak podle vnitrostátního práva (oddíl C.2).

38. Z mé analýzy vyplývá, že nárok na výplatu úroků je obecným pravidlem unijního práva použitelným na všechny situace, kdy je platba splatná podle unijního práva provedena se zpožděním, ať už se jedná o vrácení bezdůvodně zaplacených peněžních částek nebo o opožděnou výplatu dávek, na které má osoba nárok podle unijního práva. Takové obecné pravidlo může být omezeno unijním nebo vnitrostátním právem za předpokladu, že toto omezení je odůvodněno přijatelným veřejným zájmem a je tomuto zájmu přiměřené. V tomto světle přezkoumám omezení zavedené unijními celními předpisy, jakož i omezení, které existuje podle platného vnitrostátního práva.

A. Nárok na výplatu úroků podle unijního práva

39. Na úvod je třeba poznamenat, že nárok na výplatu úroků podle unijního práva se vyvíjel společně s judikaturou Soudního dvora týkající se nároku na vrácení částek bezdůvodně zaplacených v rozporu s unijním právem.

40. Situace, v nichž byly v rozporu s unijním právem uloženy různé poplatky, nejsou ničím novým. V rané judikatuře se Soudní dvůr setkal například s poplatky za rostlinolékařské kontroly¹⁰, vývozními poplatky¹¹, poplatky za zdravotní prohlídky při dovozu¹², poplatky z jatečně upravených těl prasat určených k výrobě slaniny¹³, spotřebními daněmi z banánů¹⁴ a poplatky vybíraným při registraci akciových společností a společností s ručením omezeným¹⁵. Novější věci se týkaly zaplacení zálohy na daň z příjmů právnických osob ze zisků rozdělovaných dceřinou společností její mateřské společnosti¹⁶, přeplatku na dani z přidané hodnoty (DPH)¹⁷, daně ze znečišťování životního prostředí pro motorová vozidla¹⁸ a daně ze spotřeby elektřiny zaplacené bez právního důvodu¹⁹, abychom jmenovali alespoň některé.

41. Když bylo shledáno, že takové poplatky jsou v rozporu s unijním právem, osoby, které je zaplatily, požádaly o jejich vrácení. K těmto žádostem byly často připojeny nároky na vyplacení úroků.

42. Unijní právo však neobsahuje žádná psaná obecná pravidla o právech nebo nápravných opatřeních, které by měly k dispozici osoby, jež zaplatily určité částky v rozporu s unijním právem. Tato oblast práva se proto vyvíjela a stále vyvíjí prostřednictvím judikatury Soudního dvora. Níže uvádím stručný přehled svého pojetí této judikatury.

¹⁰ – Viz rozsudek ze dne 16. prosince 1976, Rewe-Zentralfinanz a Rewe-Zentral (33/76, EU:C:1976:188).

¹¹ – Viz rozsudek ze dne 16. prosince 1976, Comet (45/76, EU:C:1976:191).

¹² – Viz rozsudek ze dne 9. listopadu 1983, San Giorgio (199/82, EU:C:1983:318).

¹³ – Viz rozsudek ze dne 26. června 1979, McCarren (177/78, EU:C:1979:164).

¹⁴ – Viz rozsudek ze dne 9. února 1999, Dilexport (C-343/96, EU:C:1999:59).

¹⁵ – Viz rozsudek ze dne 2. prosince 1997, Fantask a další (C-188/95, EU:C:1997:580).

¹⁶ – Viz rozsudek ze dne 8. března 2001, Metallgesellschaft a další (C-397/98 a C-410/98, EU:C:2001:134).

¹⁷ – Viz rozsudek ze dne 19. července 2012, Littlewoods Retail Ltd a další (C-591/10, EU:C:2012:478).

¹⁸ – Viz rozsudky ze dne 18. dubna 2013, Irimie (C-565/11, EU:C:2013:250), a ze dne 15. října 2014, Nicula (C-331/13, EU:C:2014:2285).

¹⁹ – Viz rozsudek ze dne 9. září 2021, Hauptzollamt B (Fakultativní snížení daně) (C-100/20, EU:C:2021:716).

43. Podle ustálené judikatury je nárok na vrácení částek vybraných členským státem v rozporu s pravidly unijního práva důsledkem a doplňkem práv přiznaných jednotlivcům ustanoveními unijního práva tak, jak jsou vykládána Soudním dvorem. Členské státy tedy v zásadě musí vrátit částky vybrané v rozporu s unijním právem²⁰.

44. Podle mého názoru z této judikatury jasně vyplývá, že nárok na vrácení je sám o sobě nárokem, který vzniká na základě unijního práva v situaci, kdy někdo zaplatil určité částky v rozporu s unijním právem²¹.

45. Soudní dvůr dále dospěl k závěru, že pokud členský stát vybral daně v rozporu s pravidly unijního práva, jednotlivci mají nárok na vrácení nejen neoprávněně vybrané daně, ale rovněž částek zaplacených tomuto státu nebo tímto státem zadržovaných v přímé souvislosti s touto daní. To zahrnuje rovněž ztráty představované nemožností disponovat zaplacenými peněžními částkami²².

46. Soudní dvůr dále vysvětlil, že z této judikatury vyplývá, že zásada ukládající členskému státu povinnost vrátit částky daní vybrané v rozporu s unijním právem spolu s úroky vyplývá z tohoto práva²³.

47. Citovanou judikaturu vykládám tak, že jakýkoli nárok na vrácení vzniklý podle unijního práva je spojen s nárokem na výplatu úroků. Takový výklad judikatury podporují generální advokáti Soudního dvora²⁴ i odborníci²⁵.

48. Otázkou, která však dosud nebyla v judikatuře jasně vyřešena, je, zda nárok na úroky existuje ve všech situacích, kdy je nárok na vrácení založen na unijním právu, nebo zda existují situace, kdy unijní právo přiznává nárok na vrácení, ale výplatu úroků nevyžaduje. Dále není doposud vyjasněno, zda nárok na výplatu úroků vzniká pouze společně s nárokem na vrácení podle unijního práva, nebo zda vzniká i v jiných situacích, kdy platební povinnost plněná opožděně vychází přímo z unijního práva (jako jsou vývozní náhrady ve věci C-415/20).

²⁰ – Prvním rozsudkem z této judikatury je rozsudek ze dne 9. listopadu 1983, *San Giorgio* (199/82, EU:C:1983:318, bod 12). Byl potvrzen následnou judikaturou, jako je rozsudek ze dne 8. března 2001, *Metallgesellschaft a další* (C-397/98 a C-410/98, EU:C:2001:134, bod 84), nebo nedávný rozsudek ze dne 9. září 2021, *Hauptzollamt B* (Fakultativní snížení daně) (C-100/20, EU:C:2021:716, bod 26).

²¹ – Lze dokonce tvrdit, že nárok na vrácení částky představoval první nápravné opatření založené na unijním právu, které Soudní dvůr shledal vlastní systému stanovenému Smlouvami. Judikatura týkající se nároku na vrácení částky předchází judikatuře, v níž Soudní dvůr stanovil jiná nápravná opatření, jako je právo na vydání předběžného opatření (počínaje rozsudkem ze dne 19. června 1990, *Factortame a další*, C-213/89, EU:C:1990:257) nebo právo na náhradu škody (počínaje rozsudkem ze dne 19. listopadu 1991, *Francovich a další*, C-6/90 a C-9/90, EU:C:1991:428). Nárok na vrácení částky však nebyl bezprostředně uznán jako nápravné opatření založené na unijním právu, protože určitá forma nároku na vrácení neoprávněně zaplacených poplatků byla stanovena ve většině vnitrostátních právních systémů. Nebylo tedy ihned zřejmé, že unijní právo obsahuje vlastní právní základ pro vrácení částky, který nezávisí na vnitrostátním právu. V tomto ohledu viz *Dougan, M.*, „Cutting Your Loss in the Enforcement deficit: A Community Right to the Recovery of Unlawfully Levied Charges?“, *Cambridge Yearbook of European Legal Studies*, sv. 1, 1998-1999, s. 233; Čapeta, T., *Sudovi Evropske unije. Nacionalni sudovi kao evropski sudovi (Unijní soudy. Vnitrostátní soudy jako evropské soudy)*, Institut za međunarodne odnose, IMO, Záhřeb, 2002, s. 109 a násl.

²² – Viz například rozsudky ze dne 19. července 2012, *Littlewoods Retail Ltd a další* (C-591/10, EU:C:2012:478, bod 25), a ze dne 9. září 2021, *Hauptzollamt B* (Fakultativní snížení daně) (C-100/20, EU:C:2021:716, bod 27).

²³ – Viz například rozsudky ze dne 19. července 2012, *Littlewoods Retail Ltd a další* (C-591/10, EU:C:2012:478, bod 26), a ze dne 9. září 2021, *Hauptzollamt B* (Fakultativní snížení daně) (C-100/20, EU:C:2021:716, bod 27).

²⁴ – V tomto ohledu viz stanovisko generální advokátky V. Trstenjak ve věci *Littlewoods Retail Ltd a další* (C-591/10, EU:C:2012:9, body 26 až 30) a stanovisko generálního advokáta M. Watheleta ve věci *Irimie* (C-565/11, EU:C:2012:803, body 21 až 29).

²⁵ – Viz například *Gazin, F.*, „L'étendue du versement des sommes dues par les États en violation du droit de l'Union européenne: le beurre et l'argent du beurre au service de l'efficacité du droit“, *Revue du marché commun et de l'Union européenne*, č. 571, 2013, s. 475; *Schlote, M.*, „The San Giorgio ‚cause of action‘“, *British Tax Review*, 2014, s. 103; *van de Moosdijk, M.*, *Unjust Enrichment in European Union Law*, Kluwer, 2018, zejména s. 68-83; *Episcopo, F.*, „The Vicissitudes of Life at the Coalface: Remedies and Procedures for Enforcing Union Law before the National Courts“, v *Craig, P. a de Búrca, G. (ed.)*, *The Evolution of EU Law*, třetí vydání, Oxford University Press, 2021, s. 275, zejména s. 290-291.

49. Odpověď na tuto otázku se podle mého názoru musí nacházet rovněž v unijním právu a nezávisí na vnitrostátních právních systémech. Jinými slovy, rozsah nároku na výplatu úroků není věcí vnitrostátní procesní autonomie. Tento pojem odkazuje na pravomoci členských států upravit ve svých právních rádech věcné a procesní otázky týkající se výkonu unijního práva na nápravu (jako je nárok na vrácení nebo právo na náhradu škody, jak vyplývají z unijního práva), pokud chybí unijní pravidla nezbytná pro jejich provádění. Otázka, zda nárok na výplatu úroků vzniká ve všech, nebo jen v některých situacích, kdy vznikl nárok na vrácení, nebo i v jiných situacích, kdy je peněžitý závazek založen na unijním právu, je však otázkou existence tohoto nároku, a nikoli jeho provádění, a je tedy zcela věcí unijního práva. Naopak otázka, zda takový nárok, pokud existuje na základě unijního práva, může být omezen vnitrostátními právními systémy, je otázkou jiného druhu, kterou se budu samostatně zabývat níže (viz oddíl C.2).

B. Porušení unijního práva zakládající nárok na vrácení s úroky podle judikatury Soudního dvora

1. Záleží na tom, jak k porušení unijního práva došlo?

50. Jedna z otázek nastolených v projednávaných věcech se týká toho, zda z hlediska judikatury Soudního dvora týkající se vrácení bezdůvodně zaplacených částek s úroky záleží na tom, jak k porušení unijního práva došlo. Přesněji řečeno vyvstává otázka, zda je třeba vyplatit úroky pouze v případech, kdy je unijní nebo vnitrostátní opatření sloužící jako právní základ pro uložení povinnosti vrátit neoprávněně vybrané částky zrušeno nebo prohlášeno za neplatné, jak tvrdí nizozemská vláda, nebo zda je třeba vyplatit úroky vždy bez ohledu na druh porušení unijního práva, jak uvedli předkládající soud, společnosti Gräfendorfer, Reyher a Flexi Montagetechnik a Komise.

51. V tomto ohledu předkládající soud vysvětluje, že společným rysem věcí, v nichž Soudní dvůr rozhodl, že žalobci mají nárok na úroky podle unijního práva, bylo, že nárok na vrácení vznikl poté, co byl právní základ pro platbu Soudním dvorem prohlášen za neplatný²⁶.

52. Naproti tomu v projednávaných věcech vyplývalo porušení unijního práva ze skutečnosti, že příslušné vnitrostátní orgány pochybily při výkladu unijního práva nebo při posuzování skutkového stavu v rámci uplatňování platných pravidel unijního práva. Ve věci C-415/20 spočívalo toto porušení v nesprávném výkladu platné unijní právní úpravy, na jehož základě bylo žalobkyni odepřeno vyplacení vývozních náhrad a příslušné vnitrostátní orgány jí navíc uložily pokutu. Ve věci C-419/20 spočívalo porušení v nesprávném posouzení skutkového stavu příslušnými vnitrostátními orgány, které vedlo k uložení antidumpingového cla, které nebylo podle platného unijního práva splatné, a ve věci C-427/20 bylo uloženo dovozní clo v důsledku nesprávného výkladu platného unijního práva těmito orgány.

53. Pravdou je, že ve věcech, jichž se předkládající soud dovolává, se jednalo o situace, v nichž byl právní základ pro platbu prohlášen za neplatný. Rozsudek Zuckerfabrik Jülich²⁷ se týkal výplaty úroků z částek bezdůvodně zaplacených z titulu dávek z výroby v odvětví cukru na základě unijních nařízeních, která Soudní dvůr prohlásil za neplatná. Rozsudek Irimie²⁸ se týkal výplaty

²⁶ – Předkládající soud v tomto ohledu zmiňuje rozsudky ze dne 27. září 2012, Zuckerfabrik Jülich a další (C-113/10, C-147/10 a C-234/10, EU:C:2012:591); ze dne 18. dubna 2013, Irimie (C-565/11, EU:C:2013:250); a ze dne 18. ledna 2017, Wortmann (C-365/15, EU:C:2017:19).

²⁷ – Viz rozsudek ze dne 27. září 2012, Zuckerfabrik Jülich a další (C-113/10, C-147/10 a C-234/10, EU:C:2012:591).

²⁸ – Viz rozsudek ze dne 18. dubna 2013, Irimie, (C-565/11, EU:C:2013:250).

úroků při vrácení daně ze znečišťování životního prostředí uložené vnitrostátním právem, které bylo na základě výkladu Soudního dvora shledáno rozporným s unijním právem. Konečně, rozsudek Wortmann²⁹ se týkal platby úroků v případě vrácení antidumpingového cla zaplaceného žalobkyní podle unijního nařízení, které bylo částečně zrušeno Soudním dvorem.

54. Je však třeba zdůraznit, že zaprvé existují věci, o nichž rozhodoval Soudní dvůr a v nichž důvodem pro vyplacení úroků nebylo prohlášení právního základu pro platbu za neplatné, ale jiné porušení unijního práva. Jednu takovou věc zmínil sám předkládající soud³⁰. Zadruhé podle mého názoru existují důležité koncepční důvody, které hovoří ve prospěch odpovědi, že nárok na výplatu úroků podle unijního práva existuje bez ohledu na to, jakým způsobem porušení unijního práva vzniklo. Jinými slovy, podle mého názoru není důvod omezovat nárok na výplatu úroků výlučně na situace, kdy dojde k prohlášení právního základu pro platbu za neplatný. K vysvětlení tohoto postoje se musím nejprve zabývat důvody, které vedly ke vzniku judikatury Soudního dvora, jež stanoví nárok na výplatu úroků.

a) Účel nároku na výplatu úroků

55. Pokud někdo zaplatil určitou peněžní částku v rozporu s unijním právem, vzniká mu současně právo na její vrácení, ať již by to mohlo být později potvrzeno Soudním dvorem nebo vnitrostátním soudem. To vyplývá z judikatury uvedené v bodě 43 tohoto stanoviska, v níž Soudní dvůr vysvětluje, že nárok na vrácení daní, jež byly v členském státě vybrány v rozporu s pravidly unijního práva, je důsledkem a doplňkem práva tyto částky neplatit, které je jednotlivcům přiznáno ustanoveními unijního práva. Mezi datem vzniku nároku na vrácení a datem, kdy k vrácení dojde, je určitý časový úsek, někdy dokonce značný³¹. K pokrytí tohoto časového úseku slouží úrok.

56. Povinnost vyplatit úroky nepředstavuje pro příslušné vnitrostátní orgány trest ani sankci za spáchané porušení unijního práva, ale spíše má za cíl zajistit pro jednotlivce přiměřenou náhradu za ztráty, které utrpěli v důsledku nemožnosti disponovat částkami neoprávněně vybranými v rozporu s unijním právem. Jinými slovy nárok na výplatu úroků je založen na myšlence poskytnout jednotlivcům *restitutio in integrum* z důvodu nemožnosti disponovat těmito částkami v průběhu určitého období³².

57. Vzhledem k tomu, že nárok na výplatu úroků představuje pouze prostředek pro řešení ztráty hodnoty peněz v průběhu času, není závislý na tom, zda příslušné vnitrostátní orgány měly za to, že jednají v souladu s unijním právem, které bylo až následně vyloženo jiným způsobem, než tím, který tyto orgány považovaly při jeho aplikaci v dané době za správné. Obava vznesená v tomto ohledu předkládajícím soudem, z níž vyplývá, že tyto orgány nemusí být povinny vyplatit úroky, protože poplatky vybraly v dobré víře, je tedy pro vznik nároku na výplatu úroků irelevantní.

58. Nárok na výplatu úroků není totožný s právem na náhradu škody. V případech týkajících se vrácení částky vzniká uvedený nárok v důsledku zaplacení peněžních částek v rozporu s unijním právem a není závislý na konstatování odpovědnosti příslušných vnitrostátních orgánů, které se dopustily porušení unijního práva. Není tedy podstatné, z jakého důvodu příslušné vnitrostátní

²⁹ – Viz rozsudek ze dne 18. ledna 2017, Wortmann (C-365/15, EU:C:2017:19).

³⁰ – Viz rozsudek ze dne 19. července 2012, Littlewoods Retail Ltd a další (C-591/10, EU:C:2012:478).

³¹ – Například ve věci C-419/20 společnost Reyher uvedla, že v roce 2013 zaplatila částku 774 000 eur, přičemž tato částka jí byla vrácena až v roce 2019.

³² – Viz například Dougan, citovaný v poznámce pod čarou 21 tohoto stanoviska; Gazin, citovaný v poznámce pod čarou 25 tohoto stanoviska.

orgány vybíraly peněžní částky v rozporu s unijním právem. Podobně jako nárok na vrácení jakožto unijní nápravné opatření reaguje pouze na objektivní skutečnost, že tyto částky nebylo třeba platit, nárok na výplatu úroků reaguje na plynutí času.

59. V případech, kdy vzniká nárok na nápravu ve formě vrácení, úroky pokrývají období, během něhož měla osoba mít tyto peněžní částky, avšak neměla je, aniž je nutné zkoumat důvody, proč se příslušné vnitrostátní orgány dopustily porušení unijního práva. Postačí samotné porušení. Úroky řeší pouze plynutí času, a jsou tedy odděleny od otázky případného vyvinění z porušení unijního práva.

60. Judikatura podporuje takovéto ekonomické odůvodnění nároku na výplatu úroků. Soudní dvůr nejprve poukázal na ekonomické odůvodnění nároku na vrácení. Měl za to, že „účelem nároku na vydání bezdůvodného obohacení je napravit důsledky rozporu daně s unijním právem, a sice tím, že se odstraní hospodářská zátěž, která byla hospodářskému subjektu takto bez řádného důvodu uložena a kterou tento subjekt v konečném důsledku skutečně nesl“³³. Jak je uvedeno v bodě 45 tohoto stanoviska, Soudní dvůr v řadě nedávných věcí dále vysvětlil, že unijní právo vyžaduje vrácení neoprávněně vybraných peněžních částek spolu s úroky, neboť úroky pokrývají „ztráty představované nemožností disponovat zaplacenými peněžními částkami“³⁴.

61. Vyplacení úroků je tedy nezbytné k obnovení dodržování unijního práva tím, že je vytvořena situace, která se co nejvíce blíží situaci, která by existovala, kdyby k porušení unijního práva nedošlo. Jeho cílem je tedy obnovit efektivitu unijního práva.

62. Alternativním, případně doplňujícím vysvětlením pro přiznání úroků, jehož se dovolávají předkládající soud a společnosti Gräfendorfer a Flexi Montagetechnik, je pojem „bezdůvodné obohacení“³⁵.

63. O tento pojem se opírala generální advokátka E. Sharpston ve svém stanovisku ve věci Zuckerfabrik Jülich a další³⁶, která se rovněž týkala vrácení částek požadovaných od vnitrostátních orgánů, které však byly vybrány ve prospěch unijního rozpočtu na základě neplatného unijního právního základu.

64. Kromě toho bezdůvodné obohacení jakožto odůvodnění možnosti podat žalobu na vrácení částky od EU na základě článku 268 SFEU a čl. 340 SFEU druhého pododstavce uplatnil Soudní dvůr v rozsudcích ze dne 16. prosince 2008, Masdar (UK) v. Komise³⁷, a ze dne 9. července 2020, Česká republika v. Komise³⁸. Soudní dvůr zdůraznil, že osoba, která utrpěla ztrátu, o kterou se zvětší majetek jiné osoby, aniž pro toto obohacení existoval jakýkoli právní důvod, má v zásadě právo požadovat od osoby, která se takto obohatila, vydání obohacení do výše odpovídající této ztrátě. Podle názoru Soudního dvora by žaloba, kterou je požadováno vrácení částky z unijního rozpočtu, vyžadovala, aby bylo prokázáno obohacení žalovaného bez platného právního důvodu a ochuzení žalobce, které s uvedeným obohacením souvisí.

³³ – Rozsudek ze dne 20. října 2011, Danfoss a Sauer-Danfoss (C-94/10, EU:C:2011:674, bod 23).

³⁴ – Viz například rozsudky ze dne 19. července 2012, Littlewoods Retail Ltd a další (C-591/10, EU:C:2012:478, bod 25), a ze dne 9. září 2021, Hauptzollamt B (Fakultativní snížení daně) (C-100/20, EU:C:2021:716, bod 27).

³⁵ – V tomto ohledu viz van de Moosdijk, uvedený v poznámce pod čarou 25.

³⁶ – C-113/10, C-147/10 a C-234/10, EU:C:2011:701, body 125 až 129.

³⁷ – C-47/07 P, EU:C:2008:726, zejména body 44 až 50.

³⁸ – C-575/18 P, EU:C:2020:530, zejména body 81 až 84. Viz rovněž stanovisko generální advokátky E. Sharpston ve věci Česká republika v. Komise (C-575/18 P, EU:C:2020:205, body 120 až 129) a stanovisko generální advokátky J. Kokott ve věci Slovensko v. Komise a Rumunsko v. Komise (C-593/15 P, C-594/15 P a C-599/15 P, EU:C:2017:441, bod 108).

65. Pokud by pojem „bezdůvodné obohacení“ mohl představovat vhodný důvod pro podání žaloby členským státem, který požaduje vrácení částek bezdůvodně odvedených do unijního rozpočtu, není podle mého názoru nezbytné dovolávat se tohoto pojmu za účelem odůvodnění vyplacení úroků v takových situacích, jako jsou situace nastalé v projednávaných věcech. Může dokonce tvořit překážku pro vyplacení úroků. Vzhledem k organizaci správy v EU jsou vnitrostátními orgány často vybírány různé částky ve prospěch unijního rozpočtu. V souladu s judikaturou uvedenou v předchozím bodě tohoto stanoviska by osoba, která zaplatila neoprávněně vybrané částky, musela prokázat obohacení vnitrostátních orgánů, které tyto částky vybraly. Pokud by tyto částky byly převedeny do unijního rozpočtu, mohlo by být prokázání obohacení vnitrostátních orgánů nemožné.

66. Namísto dovolávání se logiky bezdůvodného obohacení se nárok na výplatu úroků zaměřuje na opačnou stranu takového vztahu – na nespravedlivé ochuzení. Jeho cílem je zajistit efektivitu unijního práva tím, že se osoba ochuzená v rozporu s unijním právem vrátí do situace, která by existovala, kdyby nedošlo k porušení. Záleží tedy spíše na ochuzení žalobce než na obohacení vnitrostátních orgánů. Důkaz obohacení není z hlediska nároku na výplatu úroků podle unijního práva nezbytný³⁹.

67. Ekonomické odůvodnění, které Soudní dvůr nabídl ve vztahu k existenci nároku na výplatu úroků, podle mého názoru podporuje závěr, že v unijním právu tento nárok vzniká vždy, když je osoba v rozporu s unijním právem ochuzena, aniž je třeba se ptát, zda subjekt, který se dopustil protiprávního jednání, jednal v dobré víře, či nikoli, a zda se obohatil.

b) Existuje v projednávaných věcech nárok na výplatu úroků?

68. Připustíme-li, že unijní právo přiznává nárok na výplatu úroků za účelem obnovení své efektivity tím, že pokrývá ztrátu hodnoty peněz během období, kdy bylo osobě v rozporu s unijním právem znemožněno s nimi disponovat, neexistuje žádný důvod pro rozlišování mezi různými situacemi, kdy dochází k porušení unijního práva.

69. Úroky plynou bez ohledu na to, zda porušení spočívalo v neplatném unijním nebo vnitrostátním právním základu pro platbu, v nesprávném výkladu unijního práva nebo vnitrostátního práva, které unijní právo provádí, v nesprávném posouzení skutkového stavu vedoucím k výběru peněžních částek v rozporu s unijním právem nebo v čemkoli jiném.

70. Podle mého názoru lze z judikatury dovodit, že nárok na výplatu úroků vzniká ve všech situacích, kdy je určitá částka podle unijního práva dlužná, za účelem pokrytí plynutí času od okamžiku, kdy vznikl nárok na její výplatu, až do okamžiku, kdy byla úhrada provedena⁴⁰. Právo na výplatu úroků vzniká v důsledku porušení unijní normy přiznávající nárok na vyplacení nebo nevyplacení od okamžiku, kdy bylo toto právo porušeno, a slouží k obnovení efektivity unijního práva.

³⁹ – V tomto ohledu je vhodné zmínit judikaturu, v níž Soudní dvůr umožnil členským státům zohlednit pojem „bezdůvodné obohacení“. Tato judikatura vznikla za okolností týkajících se vnitrostátní právní úpravy omezující právo na vrácení částek bezdůvodně zaplacených v rozporu s unijním právem, pokud byly tyto částky přeneseny na jiné obchodníky nebo spotřebitele. Viz například rozsudek ze dne 27. února 1980, Just (C-68/79, EU:C:1980:57, body 26 a 27). Citovaná judikatura potvrzuje předestřený názor, že nárok na výplatu úroků podle unijního práva je odůvodněno potřebou zabránit ochuzení, které je v rozporu s unijním právem. Osoba, která by přenesla neoprávněně účtované částky na jiné osoby, by nebyla ochuzena, a proto lze této osobě nárok na vrácení i s úroky podle unijního práva odeprít.

⁴⁰ – Vrácení daní, dávek a jiných poplatků není jedinou situací, v níž unijní právo předpokládá vyplacení úroků. Takové úroky je třeba vyplatit také v souvislosti s nároky na náhradu škody vyplývajících z porušení unijního práva. Viz například rozsudek ze dne 2. srpna 1993, Marshall (C-271/91, EU:C:1993:335, bod 31).

71. Proto v situacích, kdy nárok na vrácení částky vznikl z důvodu prohlášení právního základu pro platbu, který byl v rozporu s unijním právem, za neplatný, je výplata úroků nezbytná k obnovení stavu, jaký by nastal v případě, že by akt, který byl prohlášen za neplatný, vůbec neexistoval⁴¹.

72. Stejně tak je výplata úroků nezbytná z obdobných důvodů v situacích, kdy je vrácení požadováno v důsledku nesprávného posouzení skutkového stavu či nesprávného výkladu práva. Ve věci C-415/20 by žalobkyně nebyla povinna platit peněžité sankce, pokud by příslušné vnitrostátní orgány správně vyložily unijní právo. K obnovení stavu, který by existoval, kdyby nedošlo k porušení unijního práva, nestačí pouze vrátit tyto uhrazené sankce, ale je třeba vyplatit i úroky, aby se pokrylo plynutí času. Pouze tak lze obnovit efektivitu unijního práva.

73. Tato úvaha je použitelná rovněž ve věcech C-419/20 a C-427/20. Efektivita unijního práva může být obnovena pouze tehdy, budou-li žalobkyně „navráceny“ do situace, ve které nedošlo k porušení unijního práva, k němuž došlo v důsledku nesprávného posouzení skutkového stavu nebo nesprávného výkladu unijního práva. To vyžaduje pokrytí ztráty hodnoty peněz, o kterou byly žalobkyně připraveny z důvodu porušení unijního práva.

74. Tento přístup potvrzuje i nedávná judikatura, v níž Soudní dvůr rozhodl, že úroky plynou i v situacích, kdy nárok žalobkyň na vrácení částky nevyplývá z prohlášení právního základu pro platbu za neplatný, ale z nesprávného výkladu práva nebo skutkového stavu, které vedly k bezdůvodné platbě. V rozsudku Littlewoods Retail⁴² žalobkyně odvedla přeplatek na DPH v důsledku nesprávného výkladu příslušných unijních a vnitrostátních právních předpisů. V rozsudku Hauptzollamt B⁴³ došlo k vrácení částky v důsledku nesprávného výpočtu daně z elektřiny. V obou věcech měl Soudní dvůr za to, že žalobkyně mají nárok na platbu úroků podle unijního práva.

75. Situace, o kterou se jedná ve věci C-415/20, v níž bylo žalobkyni po určitou dobu odpíráno vyplacení vývozních náhrad, na které měla podle unijního práva nárok, se liší od věcí týkajících se vrácení částky. V těchto věcech totiž nárok na výplatu úroků vznikl v důsledku porušení práva neplatit, zatímco ve věci C-415/20 byl nárok na výplatu úroků uplatněn v souvislosti s právem na přijetí platby. Druhou předběžnou otázkou si předkládající soud v této věci v podstatě přeje zjistit, zda nárok na výplatu úroků vzniká pouze společně s nárokem na vrácení částky, nebo zda vzniká i v situaci, kdy je porušen nárok osoby na výplatu založený přímo na unijním právu.

76. Pokud je, jak jsem uvedla, nárok na úroky podle unijního práva, který pokrývá časový úsek, během něhož bylo jednotlivci v rozporu s unijním právem znemožněno disponovat peněžní částkou, odůvodněn nutností obnovit efektivitu unijního práva, vzniká nárok na úroky také v případě, že porušení spočívá v odepření platby, na kterou měla osoba nárok podle unijního práva. Úroky v situaci, o níž se jedná ve věci C-415/20, plynou od okamžiku vzniku nároku na vývozní náhrady, do okamžiku, kdy byly tyto vývozní náhrady vyplaceny.

77. Závěrem lze říci, že podle mého názoru je judikaturu Soudního dvora třeba chápat tak, že zpravidla zahrnuje nárok na výplatu úroků ve všech situacích, kdy jsou peněžní částky, které jsou splatné na základě unijního práva, vyplaceny v rozporu s unijním právem opožděně.

⁴¹ – V tomto ohledu viz stanovisko generálního advokáta M. Campos Sánchez-Bordony ve věci Wortmann (C-365/15, EU:C:2016:663, bod 66).

⁴² – Viz rozsudek ze dne 19. července 2012, Littlewoods Retail Ltd a další (C-591/10, EU:C:2012:478).

⁴³ – Viz rozsudek ze dne 9. září 2021, Hauptzollamt B (Fakultativní snížení daně) (C-100/20, EU:C:2021:716).

78. Domnívám se proto, že judikatura Soudního dvora týkající se nároku na výplatu úroků se vztahuje na neoprávněně odepřené vývozní náhrady a na peněžité sankce neoprávněně uložené příslušnými vnitrostátními orgány v rozporu s unijním právem, jako je tomu ve věci C-415/20. Vztahuje se rovněž na vrácení antidumpingového cla vybraného na základě nesprávně zjištěného skutkového stavu, jako je tomu ve věci C-419/20, a na vrácení dovozního cla neoprávněně vybraného v důsledku nesprávného výkladu unijního práva, jako je tomu ve věci C-427/20. Ve všech těchto situacích je účel výplaty úroků stejný – pokrýt ztrátu hodnoty peněz způsobenou plynutím času od okamžiku vzniku nároku na sporné peněžní částky do okamžiku jejich výplaty.

79. Výklad judikatury Soudního dvora v tom smyslu, že se omezuje na situace, kdy Soudní dvůr zruší unijní nebo vnitrostátní opatření nebo jej prohlásí za neplatné, by zpochybnilo samotný cíl této judikatury, kterým je zajistit, aby bez ohledu na porušení unijního práva existoval nárok na platbu úroků přiznaný jednotlivcům za účelem obnovení efektivity unijního práva.

2. Záleží na tom, zda porušení unijního práva konstatují vnitrostátní soudy, nebo Soudní dvůr?

80. Výklad pojmu „porušení unijního práva“ uvedený v judikatuře Soudního dvora, která se týká vrácení neoprávněně vybraných částek, vztažený na projednávané věci v této souvislosti nepřímou vyvolává rovněž otázku, zda záleží na tom, konstatují-li porušení unijního práva vnitrostátní soudy, nebo Soudní dvůr.

81. Mám za to, že na tuto otázku je třeba odpovědět záporně.

82. Jak uznal Soudní dvůr, článek 19 SEU pověřuje vnitrostátní soudy a Soudní dvůr úkolem zaručit plné uplatňování unijního práva ve všech členských státech a soudní ochranu práv, která pro jednotlivce z unijního práva vyplývají⁴⁴. Vnitrostátní soudy tedy ve spolupráci se Soudním dvorem plní úkol, který jim je svěřen společně a směřuje k zajištění dodržování práva při výkladu a uplatňování Smluv⁴⁵.

83. Soudní dvůr dále zdůraznil, že řízení upravené článkem 267 SFEU zavádí přímou spolupráci mezi Soudním dvorem a vnitrostátními soudy, v jejímž rámci se tyto soudy úzce podílejí na správném použití a jednotném výkladu unijního práva, jakož i na ochraně práv přiznaných tímto právním řádem jednotlivcům. Funkce svěřené jednak vnitrostátním soudům a jednak Soudnímu dvoru jsou proto zásadní pro zachování samotné povahy práva zavedeného Smlouvami⁴⁶.

84. Z toho vyplývá, že vnitrostátní soudy hrají vedle Soudního dvora zásadní úlohu jakožto „obecné“ soudy unijního právního řádu⁴⁷. Pokud tedy vnitrostátní soud konstatuje porušení unijního práva, má jeho konstatování stejnou váhu, jako konstatování Soudního dvora, pokud jde o nárok na vrácení neoprávněně vybraných částek a odpovídající úroky přiznané jednotlivcům podle unijního práva.

⁴⁴ – Viz například rozsudky ze dne 27. února 2018, Associação Sindical dos Juizes Portugueses (C-64/16, EU:C:2018:117, bod 32) a ze dne 16. listopadu 2021, WB a další (C-748/19 až C-754/19, EU:C:2021:931, bod 59).

⁴⁵ – Viz například posudek 1/09 (Dohoda o vytvoření jednotného systému pro řešení sporů týkajících se patentů) ze dne 8. března 2011 (EU:C:2011:123, bod 69), a rozsudek ze dne 27. února 2018, Associação Sindical dos Juizes Portugueses (C-64/16, EU:C:2018:117, bod 33).

⁴⁶ – Viz například rozsudky ze dne 25. června 2020, SatCen v. KF (C-14/19 P, EU:C:2020:492, bod 61) a ze dne 6. října 2021, Consorzio Italian Management a Catania Multiservizi (C-561/19, EU:C:2021:799, bod 31).

⁴⁷ – V tomto ohledu viz posudek 1/09 (Vytvoření jednotného systému pro řešení sporů týkajících se patentů) ze dne 8. března 2011 (EU:C:2011:123, bod 80).

85. Je třeba rovněž zdůraznit, že tento přístup se v tomto kontextu zjevně odráží v judikatuře Soudního dvora. V rozsudku Wortmann⁴⁸ Soudní dvůr uvedl, že v případě vrácení cla z důvodu, že bylo vybráno v rozporu s unijním právem, „což musí ověřit předkládající soud“, existuje podle unijního práva povinnost členských států zaplatit příslušné úroky.

86. Mám tedy za to, že došlo k porušení unijního práva, které zakládá nárok na výplatu úroků, ať již toto porušení konstatují vnitrostátní soudy, nebo Soudní dvůr.

C. Omezení, která se mohou vztahovat na nárok na výplatu úroků podle unijního a vnitrostátního práva

87. Ve všech třech věcech má předkládající soud za to, že žalobkyně mají nárok na výplatu úroků za celé období, po které jim bylo v rozporu s unijním právem znemožněno disponovat peněžními částkami, pouze pokud nárok na úroky existuje podle unijního práva. V předchozích oddílech tohoto stanoviska jsem vyjádřila názor, že unijní právo skutečně zakládá nárok žalobkyň na výplatu úroků.

88. Z předkládacích rozhodnutí však vyplývá, že předkládající soud má za to, že přinejmenším ve věcech C-419/20 a C-427/20 mají žalobkyně podle vnitrostátního práva nárok na výplatu úroků za období od zahájení soudního řízení do okamžiku vrácení, kdežto ve věci C-415/20 žalobkyně nárok na žádné úroky podle vnitrostátního práva nemá, protože nepodala u soudu žalobu na zaplacení vývozních náhrad.

89. V tomto ohledu je podle mého názoru irelevantní, zda vnitrostátní právo přiznává žalobkyním v projednávaných věcech nárok na výplatu úroků, neboť tento nárok vznikl přímo na základě unijního práva. Otázkou, která vyvstává jakožto relevantní pro rozhodnutí předkládajícího soudu, tedy není, zda lze úroky za období do zahájení soudního řízení přiznat na základě unijního práva, ale spíše zda normy vnitrostátního práva mohou zákonným způsobem omezit výkon nároku na úroky podle unijního práva ve vztahu k tomuto období nebo zda jej mohou podmínit nutností podat žalobu u soudu.

90. Stejně tak vyvstává otázka, zda může být žalobkyním odepřena výplata úroků, na které mají jinak podle unijního práva nárok, na základě použití unijních celních předpisů.

91. Nároky, které vyplývají z unijního práva, včetně nároku na výplatu úroků, mohou být za určitých podmínek omezeny buď samotným unijním právem, nebo vnitrostátním právem.

92. Obecně řečeno, aby bylo omezení unijních práv přípuštěno, musí být splněny dvě podmínky: zaprvé opatření omezující unijní právo musí být odůvodněno cílem veřejného zájmu přijatelným podle unijního práva a zadruhé toto opatření musí být ve vztahu k tomuto cíli přiměřené.

93. V tomto rámci se nyní zaměřím na přezkum dvou omezujících opatření relevantních pro projednávané věci, z nichž první je opatřením unijního práva a druhé vnitrostátního práva.

⁴⁸ – Viz rozsudek ze dne 18. ledna 2017, Wortmann (C-365/15, EU:C:2017:19, bod 38) (kurzivou zvýraznila autorka stanoviska).

1. Omezení stanovená unijním právem (článek 241 celního kodexu Společenství a čl. 116 odst. 6 celního kodexu Unie)

94. Jednou z otázek, které je třeba v projednávaných věcech zodpovědět, je otázka, zda se článek 241 celního kodexu Společenství a čl. 116 odst. 6 celního kodexu Unie (na které budu dále společně odkazovat jen jako na „celní kodex“) vztahují na okolnosti, o které se jedná ve věcech projednávaných před předkládajícím soudem.

95. Tato ustanovení unijního práva s určitými výhradami omezují, respektive vylučují, výplatu úroků v případě vrácení cla příslušnými vnitrostátními orgány. Jsou tedy potenciálně relevantní, pokud jde o vrácení dovozního cla dotčeného ve věci C-427/20, jakož i o vrácení antidumpingového cla dotčeného ve věci C-419/20.

96. Podle argumentů předložených nizozemskou vládou se pravidlo vylučující úroky zakotvené v celním kodexu vztahuje na okolnosti, o které se jedná ve věcech C-419/20 a C-427/20, a proto v těchto věcech nárok na úroky nevznikl. Společnosti Gräfendorfer, Reyher a Flexi Montagetechnik a Komise s tím nesouhlasí. S odkazem na rozsudek Wortmann tvrdí, že pravidlo obsažené v celním kodexu, které vylučuje výplatu úroků, se na okolnosti, o které se jedná v těchto věcech, nepoužije.

97. Nizozemská vláda staví svou argumentaci na stanovisku, že pravidlo obsažené v celním kodexu vylučující výplatu úroků je obecným pravidlem. Jakožto na výjimku z tohoto pravidla odkazuje na závěry Soudního dvora v rozsudku Wortmann.

98. Na rozdíl od tohoto postoje se domnívám, že dotčené pravidlo obsažené v celním kodexu není obecným pravidlem, ale spíše výjimkou z obecného pravidla zakotveného v unijním právu, podle něhož úroky plynou v situacích, kdy se jedná o vrácení částek zaplacených v rozporu s unijním právem. Právě proto, že obecné pravidlo vyžaduje výplatu úroků, bylo nutné je vyloučit výslovným pravidlem.

99. Jakožto omezení obecného pravidla musí být pravidlo obsažené v celním kodexu odůvodněné a přiměřené nabízenému odůvodnění. Bez takového odůvodnění by bylo uvedené pravidlo vylučující úroky v případě vrácení neplatné⁴⁹.

100. V rozsudku Wortmann⁵⁰ bylo nabídnuto odůvodnění dotčeného pravidla uvedeného v celním kodexu⁵¹, avšak jeho použití bylo zároveň omezeno pouze na určité typy situací. Vysvětlím, že to bylo nezbytné k zajištění legality pravidla obsaženého v celním kodexu a že ze stejného důvodu se toto pravidlo nevztahuje na projednávané věci.

101. V rozsudku Wortmann Soudní dvůr v návaznosti na argumentaci předloženou v uvedené věci generálním advokátem konstatoval, že z historie vzniku článku 241 celního kodexu plyne, že se vztahuje „na případy, kdy se poté, co celní orgán propustí dotčené zboží, zjistí, že prvotně vyměřené dovozní clo musí být sníženo, takže dovozní clo zaplacené hospodářským subjektem nebo jeho část musí být tomuto subjektu vrácena“⁵².

⁴⁹ – Generální advokát M. Campos Sánchez-Bordona ve svém stanovisku ve věci Wortmann (C-365/15, EU:C:2016:663, bod 45) nabídl jako jedno z možných řešení v této věci konstatování neplatnosti ustanovení celního kodexu vylučujícího platbu úroků. Toto řešení však Soudnímu dvoru nenavrhl, neboť dotčené ustanovení bylo přijatelným způsobem odůvodněno. Za zmínku stojí, že v projednávaných věcech nebyla platnost tohoto pravidla zpochybněna.

⁵⁰ – Viz rozsudek ze dne 18. ledna 2017, Wortmann (C-365/15, EU:C:2017:19, zejména body 24 až 32).

⁵¹ – Totéž odůvodnění bylo potvrzeno Komisí jak ve věci Wortmann, tak v jejích vyjádřeních v projednávaných věcech.

⁵² – Rozsudek ze dne 18. ledna 2017, Wortmann (C-365/15, EU:C:2017:19, bod 27).

102. Generální advokát M. Campos Sánchez-Bordona vysvětlil, že „v některých případech celní orgány zboží před jeho propuštěním do oběhu neprověřují a kontrolu řádného průběhu dovozu provádějí až následně. Je-li v tomto pozdějším okamžiku vydán nový výměr, může to znamenat jak povinnost dovozce zaplatit nedoplatek (prvotní výměr s nedoplatkem), tak i povinnost orgánu celní správy vrátit přeplatek“⁵³. V obou těchto situacích celní kodex vylučuje vyplacení úroků⁵⁴.

103. Oprávněnost omezení obecného pravidla, které vyžaduje vyplacení úroků, v celním kodexu tedy spočívá v umožnění existence systému rychlého celního odbavování a rychlého propouštění zboží do oběhu na trh⁵⁵.

104. Aby toto pravidlo zůstalo přiměřené cíli, jehož má dosáhnout, musí být jeho použití omezeno na situace, kdy dochází k celnímu odbavování, jak je vysvětleno v předchozích bodech tohoto stanoviska. Jedná se o situace, kdy buď celní orgán, nebo hospodářský subjekt vyžadují úpravu cla v krátkém čase po původním celním odbavení, přičemž obě strany takovou úpravu akceptují. Pokud by však došlo ke sporu, situace by nespádala pod výjimku podle celního kodexu, která vylučuje výplatu úroků.

105. Takový názor je potvrzen i v rozsudku Wortmann, podle něhož se pravidlo uvedené v celním kodexu vylučující úroky nevztahuje na situace, kdy vrácení cla vyplývá z jeho chybného vyměření, které vzniklo v důsledku rychlosti systému celního odbavování. Proto se nevztahovalo na výplatu úroků v uvedené věci v případě vrácení antidumpingového cla uloženého na základě unijního nařízení, které bylo částečně zrušeno Soudním dvorem.

106. Nizozemská vláda tvrdí, že rozsudkem Wortmann byly z oblasti působnosti celního kodexu vyloučeny pouze případy, kdy k vrácení dojde po prohlášení právního základu pro platbu za neplatný, což byly okolnosti, o něž se jednalo v tomto rozsudku.

107. Podle mého názoru by však takový výklad nebyl v souladu s odůvodněním tohoto pravidla, které bylo nabídnuto v rozsudku Wortmann, a sice s umožněním existence systému rychlého celního odbavování, který generální advokát M. Campos Sánchez-Bordona označil za „běžný“⁵⁶. Pokud nebudou z oblasti působnosti pravidla obsaženého v celním kodexu vyloučeny situace, které nespádají pod „běžné“ celní odbavení, hrozí, že toto pravidlo bude shledáno neplatným, neboť není přiměřené svému cíli, který jej odůvodňuje. Takovými situacemi nejsou pouze ty, kdy k úhradě dojde až po prohlášení právního základu pro platbu za neplatný.

108. V projednávaných věcech nebylo chybné posouzení provedené příslušnými vnitrostátními orgány napraveno v rámci „běžného“ rychlého celního odbavování. Úprava cla byla spíše výsledkem výkonu rozsudků vnitrostátních soudů, v nichž bylo konstatováno, že k výběru cla došlo v rozporu s unijním právem. Na takové situace se nevztahuje výjimka stanovená v celním kodexu.

⁵³ – Stanovisko generálního advokáta M. Campos Sánchez-Bordony ve věci Wortmann (C-365/15, EU:C:2016:663, bod 50).

⁵⁴ – Tato symetrie, která vylučuje povinnost platit úroky směrem k celním orgánům v případě snížení cla, tak nárok vyplatit úroky hospodářskému subjektu v případě jeho zvýšení, byla zdůrazněna jako prvek důležitý pro odůvodnění dotčeného pravidla. Viz rozsudek ze dne 18. ledna 2017, Wortmann (C-365/15, EU:C:2017:19, body 29 až 31), a stanovisko generálního advokáta M. Campos Sánchez-Bordony ve věci Wortmann (C-365/15, EU:C:2016:663, body 48 až 52).

⁵⁵ – Zdá se mi, že není důvod, proč by se úvahy uvedené v rozsudku Wortmann, který se týkaly článku 241 celního kodexu Společenství, neměly vztahovat na čl. 116 odst. 6 celního kodexu Unie. V tomto ohledu viz stanovisko generálního advokáta M. Campos Sánchez-Bordony ve věci Wortmann (C-365/15, EU:C:2016:663, bod 51, poznámka pod čarou 25).

⁵⁶ – Stanovisko generálního advokáta M. Campos Sánchez-Bordony ve věci Wortmann (C-365/15, EU:C:2016:663, bod 52).

109. Domnívám se proto, že článek 241 celního kodexu Společenství a čl. 116 odst. 6 celního kodexu Unie nevylučují za okolností, o něž se jedná v projednávaných věcech, výplatu úroků a že tyto věci spadají pod obecné pravidlo o nároku na výplatu úroků ve smyslu judikatury Soudního dvora.

2. Omezení stanovená vnitrostátním právem (vnitrostátní pravidla podmiňující nárok na výplatu úroků podáním žaloby u soudu a omezující výplatu úroků na dobu po podání takové žaloby)

110. Analýza vnitrostátních ustanovení omezujících unijní pravidla nápravy se obvykle posuzuje v rámci, který je vymezen pojmem označovaným jako „vnitrostátní procesní autonomie“. V tomto stanovisku nemám v úmyslu vést diskusi o vhodnosti pojmu „vnitrostátní procesní autonomie“⁵⁷. Postačí, když uvedu, že v rámci tohoto pojmu se uznává, že je věcí členských států, aby upravily hmotněprávní a procesní otázky relevantní pro výkon unijního práva na nápravu. Tato vnitrostátní procesní autonomie existuje v případě absence příslušných unijních pravidel. Řídí se však zásadami rovnocennosti a efektivity⁵⁸.

111. Vnitrostátní pravidla, která omezují efektivitu nároků založených na unijním právu, by však stále mohla být odůvodněná, pokud sledují legitimní cíl přiměřeným způsobem.

112. Toto „procesní pravidlo odůvodnění“, jak jej nazvali odborníci⁵⁹, formuloval Soudní dvůr v rozsudcích ze dne 14. prosince 1995, van Schijndel a van Veen⁶⁰ a Peterbroeck⁶¹, a v následné judikatuře bylo potvrzeno⁶². Pokud jde o zásadu efektivity, Soudní dvůr konstatoval, že každou věc, v níž vyvstane otázka, zda vnitrostátní pravidlo v praxi neznemožňuje nebo nadměrně neztěžuje použití unijního práva, je třeba analyzovat s přihlédnutím k postavení tohoto pravidla v celém řízení, průběhu řízení a jeho zvláštnostem před různými vnitrostátními orgány. Vnitrostátní ustanovení, která sledují nějaký legitimní cíl, jako je řádný průběh řízení nebo dodržování zásady práva na obhajobu nebo zásady právní jistoty, jsou tedy v souladu se zásadou efektivity, pokud zajišťují takový legitimní cíl přiměřeným způsobem. To musí v konkrétním případě ověřit příslušný vnitrostátní soud.

113. Vnitrostátní pravidla, která omezují nárok na výplatu úroků v projednávaných věcech, je třeba posuzovat právě ve světle tohoto analytického rámce.

114. Podle předkládajícího soudu omezují vnitrostátní pravidla použitelná ve všech třech věcech datum, od něhož úroky plynou, na okamžik zahájení řízení u příslušného vnitrostátního soudu.

⁵⁷ – V tomto ohledu však viz Kakouris, C. N., „Do the Member States Possession Judicial Procedural ‚Autonomy‘?“, *Common Market Law Review*, sv. 34, 1997, s. 1389; Bobek, M., „Why There is No Principle of ‚Procedural Autonomy‘ of the Member States“, v de Witte, B. a Micklitz, H.-W. (ed.), *The European Court of Justice and the Autonomy of the Member States*, Intersentia, 2012, s. 305; stanovisko generální advokátky V. Trstenjak ve věci Littlewoods Retail Ltd a další (C-591/10, EU:C:2012:9, body 23 až 25).

⁵⁸ – V souvislosti s platbou úroků viz například rozsudky ze dne 19. července 2012, Littlewoods Retail Ltd a další (C-591/10, EU:C:2012:478, body 27 a 28), a ze dne 23. dubna 2020, Sole-Mizo a Dalmandi Mezőgazdasági (C-13/18 a C-126/18, EU:C:2020:292, bod 37). Jak uvedl Soudní dvůr v těchto rozsudcích, při neexistenci unijní právní úpravy přísluší vnitrostátnímu právnímu řádu každého členského státu stanovit podmínky, za kterých musí být takové úroky uhrazeny, za předpokladu, že nejsou méně příznivé než ty, které se týkají obdobných nároků vzniklých na základě vnitrostátního práva (zásada rovnocennosti), a že v praxi neznemožňují výkon práv přiznaných unijním právem nebo jej nadměrně neztěžují (zásada efektivity).

⁵⁹ – V tomto ohledu viz Prechal, S., „Community Law in National Courts: The Lessons from Van Schijndel“, *Common Market Law Review*, sv. 35, 1998, s. 681, na s. 690. Dále viz například Widdershoven, R., „National Procedural Autonomy and General EU Law Limits“, *Review of European Administrative Law*, sv. 12, 2019, s. 5; Episcopo, citovaný v poznámce pod čarou 25 tohoto stanoviska.

⁶⁰ – C-430/93 a C-431/93, EU:C:1995:441.

⁶¹ – C-312/93, EU:C:1995:437.

⁶² – Viz například rozsudky ze dne 19. prosince 2019, Cargill Deutschland (C-360/18, EU:C:2019:1124, bod 51), a ze dne 6. října 2021, Consorzio Italian Management a Catania Multiservizi (C-561/19, EU:C:2021:799, body 63 a 64).

115. Úvodem je třeba poznamenat, že se zdá, že neexistují žádné náznaky, které by mohly vyvolat pochybnosti o souladu těchto pravidel se zásadou rovnocennosti⁶³.

116. Pokud však jde o zásadu efektivity, existují podle mého názoru vážné náznaky, že dotčená vnitrostátní pravidla nejsou s touto zásadou v souladu.

117. Podle judikatury Soudního dvora⁶⁴ unijní právo v zásadě vyžaduje výplatu úroků za celé období ode dne zaplacení nebo nezaplacení částek vyměřených nebo zadržovaných v rozporu s unijním právem do dne jejich vrácení nebo zaplacení. Tím je zajištěna přiměřená náhrada za ztráty způsobené nemožností těmito částkami disponovat.

118. V rozsudku Irimie⁶⁵ tak Soudní dvůr konstatoval, že právní úprava, jež omezuje úroky na úroky vzniklé ode dne následujícího po datu žádosti o vrácení neoprávněně vybrané daně, nesplňuje zásadu efektivity. Dále je třeba poznamenat, že generální advokát M. Campos Sánchez-Bordona měl ve svém stanovisku ve věci Wortmann⁶⁶ za to, že totéž platí pro německou právní úpravu, o kterou se jedná v projednávaných věcech.

119. S tím souhlasím. Vnitrostátní pravidla omezující výplatu úroků až ode dne zahájení řízení před soudy odnímají osobám přiměřené náhrady za celou dobu, po kterou vznikaly ztráty v důsledku toho, že těmto osobám bylo odepřeno držení neoprávněně vybraných částek, jejichž poskytnutí vyžaduje efektivní uplatňování nároku na výplatu úroků.

120. Jak uvedly společnosti Gräfendorfer, Reyher a Flexi Montagetechnik, za okolností, jako jsou okolnosti, o které se jedná v projednávaných věcech, může období mezi zaplacením neoprávněně vybraných částek a podáním žaloby u soudu trvat s ohledem na řízení o správní stížnosti, které podání uvedené žaloby předchází, i několik let. Proto se mi zdá, že vnitrostátní právní úprava použitelná ve všech třech věcech nesplňuje požadavky zásady efektivity.

121. Předkládající soud poukázal ve vztahu k výplatě úroků z prodlení v souvislosti s platbou vývozních náhrad na další prvek přítomný pouze ve věci C-415/20. Podle tohoto soudu se zdá, že v souladu s příslušným vnitrostátním právem⁶⁷ se v případě opožděné platby dávek vyplácí úroky od okamžiku zahájení řízení před soudem, v němž se hospodářský subjekt domáhá vyplacení těchto dávek. Je-li však opožděná platba provedena bez soudního řízení, tj. pokud o vyplacení vývozních náhrad rozhodnou příslušné vnitrostátní orgány, pak hospodářský subjekt nemá nárok na žádné úroky. Pokud tedy hospodářský subjekt podal pouze správní stížnost u příslušných vnitrostátních orgánů, jak tomu bylo v uvedené věci, a vyčkal na rozhodnutí v pilotním řízení, po němž tyto orgány vyplatily vývozní náhrady, avšak bez úroků, nemá tento hospodářský subjekt na úroky nárok vůbec.

⁶³ – Na rozdíl od argumentů předložených ve věci C-419/20 společností Reyher se mi nezdá, že by dotčená vnitrostátní pravidla přistupovala k nárokům založeným na unijním právu méně příznivě než k nárokům založeným na právu vnitrostátním; skutečnost, že příslušné vnitrostátní orgány mohou v původním řízení tvrdit, že čl. 116 odst. 6 celního kodexu Unie vylučuje výplatu úroků, vyplývá z možného omezení nároku na výplatu úroku unijním právem, a nikoli právem vnitrostátním.

⁶⁴ – Viz například rozsudek ze dne 18. dubna 2013, Irimie (C-565/11, EU:C:2013:250, body 26 a 28). V tomto ohledu viz rovněž rozsudek ze dne 23. dubna 2020, Sole-Mizo a Dalmandi Mezőgazdasági (C-13/18 a C-126/18, EU:C:2020:292, bod 43).

⁶⁵ – Viz rozsudek ze dne 18. dubna 2013, Irimie (C-565/11, EU:C:2013:250, body 27 a 29). V tomto ohledu viz rovněž rozsudek ze dne 15. října 2014, Nicula (C-331/13, EU:C:2014:2285, body 37 a 38).

⁶⁶ – C-365/15, EU:C:2016:663, body 14 a 69 až 73.

⁶⁷ – Předkládající soud v tomto ohledu zmiňuje § 236 AO ve spojení s § 14 odst. 2 MOG.

122. Taková vnitrostátní pravidla podle mého názoru nejsou v souladu se zásadou efektivity. Z judikatury Soudního dvora vyplývá, že nárok na výplatu úroků existuje na základě unijního práva, a tedy bez ohledu na vnitrostátní právo. Hospodářský subjekt, kterému byly vývozní náhrady vyplaceny opožděně, má tedy na vyplacení úroků nárok. Závislost takového nároku na zahájení soudního řízení zbavuje osoby, jako je žalobkyně ve věci C-415/20, které neuplatnily nárok na tyto náhrady u soudu, práva, které požívají na základě unijního práva.

123. Ačkoli dotčená vnitrostátní pravidla, jak jsou popsána předkládajícím soudem, omezují efektivitu nároku na platbu úroků založeného na unijním právu, nebrání tato skutečnost tomu, aby byla v závislosti na konkrétních okolnostech dané věci taková pravidla podle unijního práva přípustná. To je možné pouze za předpokladu, že taková pravidla jsou ve vztahu k důležitým zájmům vnitrostátního právního řádu přiměřená.

124. V projednávaných věcech však Soudnímu dvoru nebyly předloženy žádné informace, které by umožňovaly posoudit odůvodněnost těchto vnitrostátních pravidel omezujících nárok na výplatu úroků. Pokud jde o vnitrostátní pravidla podmiňující nárok na výplatu úroků podáním žaloby u soudu, předkládající soud uvedl, že taková pravidla lze vysvětlit autonomií rozhodování, která náleží hospodářským subjektům, a sice že rozhodnutí vyčkat na výsledek pilotního řízení namísto zahájení soudního řízení, lze považovat za výkon této autonomie, kterým se hospodářský subjekt vzdal nároku na úroky. V takových pravidlech však nespátřuji veřejný zájem. Spíše naopak se mi zdá, že jejich důsledkem je zbytečné navyšování počtu soudních řízení. Nicméně vzhledem k rozdělení pravomocí mezi Soudní dvůr a vnitrostátní soudy, které oba fungují jako evropské soudy (viz body 82 až 84 tohoto stanoviska), přísluší posouzení odůvodněnosti a proporcionality dotčených vnitrostátních pravidel předkládajícímu soudu.

125. Závěrem je třeba konstatovat, že s výhradou ověření předkládajícím soudem dotčená vnitrostátní pravidla tím, že omezují výplatu úroků souvisejících s vrácením částek neoprávněně vybraných nebo opožděně vyplacených příslušnými vnitrostátními orgány v rozporu s unijním právem, nesplňují požadavky zásady efektivity.

126. Z takového zjištění podle unijního práva vyplývá, že předkládající soud může tato vnitrostátní pravidla buď vyložit způsobem, který vyhovuje účinnému uplatňování nároku na výplatu úroků, nebo pokud se tento postup ukáže jako nemožný, je v projednávaných věcech neuplatnit.

VI. Závěry

127. S ohledem na výše uvedené navrhuji Soudnímu dvoru, aby na předběžné otázky položené Finanzgericht Hamburg (Finanční soud v Hamburku, Německo) odpověděl následovně:

„Věc C-415/20

1. Povinnost vrátit poplatky vybrané v rozporu s unijním právem včetně úroků, kterou členským státům stanoví unijní právo, se uplatní i v případech, kdy důvodem jejich vrácení není zjištění Soudního dvora o porušení ustanovení unijního práva, nýbrž výklad (pod)položky kombinované nomenklatury provedený Soudním dvorem.

2. Zásady unijně právního nároku na úroky, který založil Soudní dvůr, lze přenést i na vyplacení vývozních náhrad, které příslušné vnitrostátní orgány odmítly v rozporu s unijním právem vyplatit.

Věc C-419/20

O porušení unijního práva jakožto podmínku nároku na úroky plynoucího z unijního práva, kterou stanovil Soudní dvůr, se jedná i tehdy, když příslušné vnitrostátní orgány stanoví clo na základě unijního práva, avšak následně vnitrostátní soud konstatuje, že nejsou splněny skutkové podmínky pro jeho výběr.

Věc C-427/20

O porušení unijního práva jakožto podmínku nároku na úroky plynoucího z unijního práva, kterou stanovil Soudní dvůr, se jedná i tehdy, když příslušné vnitrostátní orgány stanoví clo v rozporu s platnými ustanoveními unijního práva a vnitrostátní soud konstatuje toto porušení unijního práva.“